

บทนำ

“การกลายเป็นเมือง” (Urbanization) เป็นปรากฏการณ์สำคัญที่เกิดขึ้นในทุกประเทศทั่วโลกตลอดระยะเวลาหลายทศวรรษที่ผ่านมา ทั้งนี้ ความเป็นเมืองและการกลายเป็นเมืองมีความสัมพันธ์กับการเติบโตทางเศรษฐกิจ การค้า และการย้ายถิ่นของประชากร งานศึกษาจำนวนหนึ่งได้ชี้ให้เห็นว่าการลักษณะและระดับของการกลายเป็นเมืองเป็นภาพสะท้อนอย่างแนบแน่นกับระดับของการพัฒนาทางเศรษฐกิจและการเติบโตทางเศรษฐกิจ (Ledent, 1982; Annez & Buckley, 2009) เนื่องจากเมืองเป็นศูนย์รวมกิจกรรมทางเศรษฐกิจ การบริโภค และการบริหารจัดการทรัพยากรของประเทศ และอาจกล่าวได้ว่าไม่มีประเทศใดเลยที่จะก้าวสู่การเป็นประเทศที่มีระดับรายได้ปานกลางหรือระดับรายได้สูงโดยไม่ผ่านประสบการณ์ความเป็นเมือง (Annez & Buckley, 2009) การเป็นศูนย์กลางทางเศรษฐกิจของเมืองได้ทำให้เกิดการอพยพย้ายถิ่นของประชากรจากเขตชนบทเข้าสู่เขตเมืองจากปัจจัยทางการค้าและการทำงาน โดยเฉพาะประเทศที่ความเหลื่อมล้ำทางรายได้ที่สูงและมีอัตราการว่างงานในเขตชนบทที่สูง เมืองเป็นพื้นที่แห่งโอกาสและความหวังของผู้คนในการยกระดับคุณภาพชีวิต ในหลายประเทศการอพยพเข้าสู่เมืองและการเติบโตของประชากรในเขตเมืองอย่างรวดเร็วได้นำไปสู่ปัญหาทั้งในเชิงความเพียงพอของโครงสร้างพื้นฐาน การเข้าถึงที่อยู่อาศัยที่เหมาะสม และคุณภาพชีวิต (Ledent 1982) อย่างไรก็ตาม ในอีกมุมหนึ่ง การเติบโตของเมืองก็เป็นโอกาสในทางเศรษฐกิจ การค้า และการลงทุน ที่จะตอบสนองต่อความต้องการโครงสร้างพื้นฐาน ระดับการบริโภคที่เพิ่มสูงขึ้น รวมถึงการเปลี่ยนแปลงของวิถีความเป็นเมือง

เมียนมา เป็นประเทศหนึ่งที่มีการเติบโตของความเป็นเมืองอย่างรวดเร็วตั้งแต่ทศวรรษ 2010 แม้รายงานของธนาคารโลกจะชี้ให้เห็นว่าการเข้าสู่ความเป็นเมือง (Urbanization) ของเมียนมา จะมีอัตราที่ล่าช้ากว่าประเทศอื่น ๆ ในภูมิภาคเดียวกัน

พบว่าตั้งแต่ปี 2010 เป็นต้นมาอัตราการเข้าสู่ความเป็นเมืองและการขยายตัวของเมืองในเมียนมามีแนวโน้มที่เพิ่มมากขึ้นอย่างก้าวกระโดดและต่อเนื่อง (World Bank 2015) และเป็นพื้นฐานสำคัญในการสร้างโอกาสทางเศรษฐกิจและการลงทุนในมิติต่างๆ จากความต้องการในการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานทั้งในระบบการคมนาคม ที่อยู่อาศัย และสาธารณูปโภคที่จำเป็นสำหรับเมือง รวมถึง การบริโภคสินค้าที่มีแนวโน้มเติบโตขึ้นจากวิถีชีวิตของความเป็นเมือง การเพิ่มจำนวนของประชากรในเขตเมือง และการใช้จ่ายต่อหัวที่เพิ่มขึ้น

ตั้งแต่ทศวรรษ 2010 การเติบโตของเมืองและการกลายเป็นเมืองของเมียนมา เป็นประเด็นที่ได้รับการกล่าวถึงในงานศึกษาหลายชิ้น รายงาน Myanmar's Urbanization: Creating Opportunities for All โดย ธนาคารโลก ได้ชี้ให้เห็นภาพรวมการเติบโตของเมืองในเมียนมาทั้งในเชิงประชากรและเศรษฐกิจ ที่ทำให้เกิดการลงทุนและการเติบโตเศรษฐกิจที่เพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็ว แม้การเติบโตของเมืองจะนำไปสู่ปัญหาด้านคุณภาพชีวิตจากการเพิ่มจำนวนของประชากรและการเข้าไม่ถึงสาธารณูปโภคพื้นฐาน หากแต่ในมุมหนึ่งการเติบโตของเมืองการทำให้ระดับรายได้ของประชากรเมียนมาเพิ่มสูงขึ้นและความยากจนของประเทศมีสัดส่วนลดน้อยลง รายงานฉบับนี้ ได้กล่าวถึงความจำเป็นในการพัฒนาเมืองที่จะต้องสร้างการมีส่วนร่วม การคำนึงถึงความหลากหลายทั้งมิติวัฒนธรรมและเศรษฐกิจของประชากรในเมือง และการลดความเหลื่อมล้ำในการเข้าถึงทรัพยากรสาธารณะ อันเป็นพื้นฐานสำคัญในการสร้างความยั่งยืนและทำให้เมืองสามารถยกระดับของผู้คนได้อย่างแท้จริง (World Bank 2019) ในทางเดียวกัน รายงาน Towards Urban Growth Analytics for Yangon: A comparative information base for strategic spatial development ได้ชี้ให้เห็นว่าได้เปรียบเทียบความเป็นเมืองและการเติบโตของเมืองระหว่างกรุงเทพฯ และย่างกุ้ง ทั้งในเชิงภูมิศาสตร์ ภูมิรัฐศาสตร์ ประวัติศาสตร์ พื้นที่ และประชากร รายงานฉบับนี้ ได้ชี้ให้เห็นว่าทั้งย่างกุ้งและกรุงเทพฯ ก็ยังเผชิญ

หน้ากับความท้าทายคล้ายคลึงกันหลายประการ อาทิ ความเพียงพอของโครงสร้างพื้นฐาน ปัญหาด้านการจราจร และการเข้าถึงสาธารณูปโภคพื้นฐาน ทั้งนี้ อย่างกึ่งมีลักษณะการเติบโตที่สอดคล้องกับขนาดและการขยายตัวของ GDP และเศรษฐกิจของเมียนมา (2010-2030) ในขณะที่กรุงเทพฯ การเติบโตมีอัตราที่ลดลง ในแง่นี้ อย่างกึ่งจึงมีโอกาสด้านเศรษฐกิจจากการขยายตัวของความเป็นเมืองที่มากกว่าในทางเดียวกัน การเติบโตของอย่างกึ่งที่ถูกผลักดันด้วยอุตสาหกรรมการผลิตอย่างต่อเนื่อง ทำให้มีแนวโน้มของการจ้างงานที่เพิ่มขึ้น และการย้ายถิ่นเข้ามาในเขตเมืองที่เพิ่มขึ้น (Heeckt, et al. 2017) นอกจากนี้ รายงาน Policy Brief on Migration and Urbanization โดย กรมประชากร กระทรวงแรงงาน ตรวจคนเข้าเมือง และประชากร ได้ชี้ให้เห็นว่าการเติบโตของเมืองและแนวโน้มของการเติบโตของเมืองในเมียนมาตั้งแต่ต้นทศวรรษ 2010 เป็นต้นมา จะส่งผลอย่างสำคัญของแบบแผนและลักษณะการเคลื่อนย้ายของประชากรและแรงงาน รวมถึงการเข้าถึงการศึกษาของประชากรที่จะเพิ่มสูงขึ้นอันส่งผลต่อการเพิ่มจำนวนของแรงงานทักษะ (Skill Labour) ในแง่นี้รัฐบาลเมียนมาจึงควรปรับนโยบายเกี่ยวกับการอพยพย้ายถิ่นและการเติบโตของเมืองให้สอดคล้องและตอบสนองกับการเปลี่ยนแปลงทางประชากรเพื่อให้เกิดประสิทธิภาพ (Department of Population 2014) อย่างไรก็ตาม การเติบโตของเมืองอาจมิได้นำไปสู่การเข้าถึงโอกาสของผู้คนที่เท่าเทียมกันเสมอไป ในบทความ “Urban” โดย Jayde Lin Roberts (2018) ได้ให้ภาพของลักษณะความเป็นเมืองของเมียนมาและพัฒนาการแนวคิดของเมืองในเมียนมา รวมถึงปัญหาด้านการวางแผนพัฒนาเมืองที่ไม่ตอบสนองความต้องการของสาธารณะที่เป็นพื้นฐานของการพัฒนาเมืองในเมียนมาปัจจุบัน โดยเฉพาะโครงสร้างและนโยบายการบริหารจัดการเมืองที่ยังไม่เปิดพื้นฐานของการมีส่วนร่วมของประชาชนอย่างแท้จริง การพัฒนาเมืองในช่วงที่ผ่านมา มีจุดเน้นของการเติบโตทางเศรษฐกิจและการลงทุน จนละเลยสิทธิการอยู่ในเมืองของประชากรกลุ่มเปราะบางและคนจนเมืองจำนวนมาก (Roberts 2018)

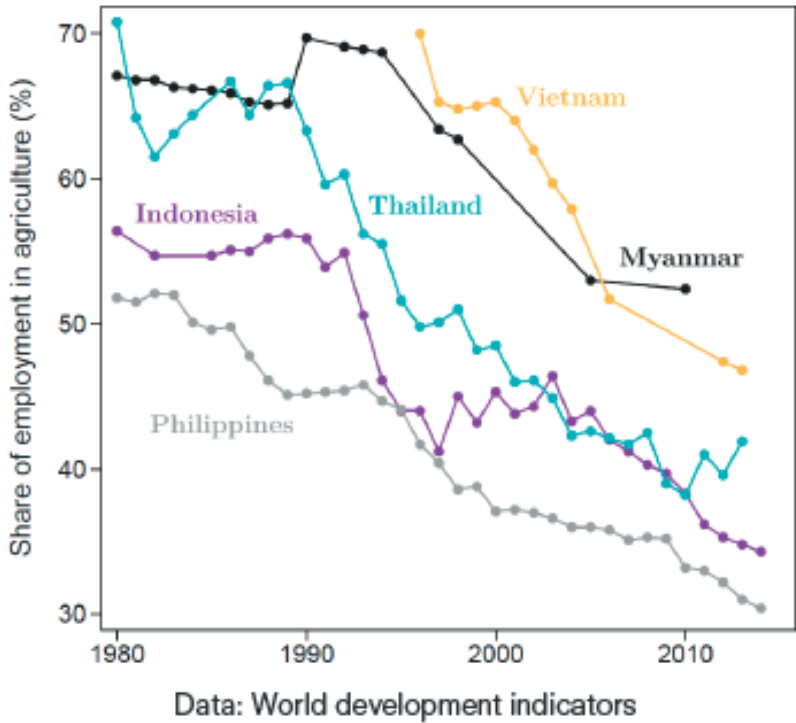
บทความชิ้นนี้ต้องการทบทวนสถานการณ์การเติบโตของเมืองในเมียนมาและการพัฒนาเมืองของเมียนมาในปัจจุบันที่มีความสัมพันธ์กับความเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจสังคมของเมียนมา รวมถึงส่งผลต่อความท้าทายที่เกิดจากความเปลี่ยนแปลงในอนาคตทั้งในระดับประเทศและระดับภูมิภาค

สถานการณ์การเติบโตของเมืองในเมียนมา

การเลือกตั้งทั่วไปในปี 2010 ถือว่าเป็นจุดเปลี่ยนที่สำคัญของการเข้าสู่ความเป็นเมืองของเมียนมา เพราะไม่เพียงแต่การเลือกตั้งจะนำมาสู่การเปลี่ยนแปลงแบบแผนทางการเมืองเท่านั้น ทว่ายังได้ส่งผลกระทบให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจที่นำไปสู่การขยายตัวของเมืองต่างๆ ในภูมิภาคของประเทศ ในฐานะศูนย์กลางทางการค้า การลงทุน และศูนย์กลางของอาชีพ แหล่งงาน และโอกาสของชีวิต ในทางเดียวกัน ปัจจัยด้านความเปลี่ยนแปลงในบริบทของเศรษฐกิจการเมืองโลกก็ยังส่งผลต่อการขยายตัวและเติบโตของเมืองในเมียนมาด้วยเช่นกัน โดยเฉพาะการเป็นพื้นที่สำคัญในทางยุทธศาสตร์ทั้งทางด้านการเมืองและเศรษฐกิจของประเทศจีน ที่มีเป้าหมายในการขยายขอบเขตอิทธิพลเข้ามายังภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ โดยเฉพาะเมียนมาในฐานะประเทศที่เป็นทางออกสู่มหาสมุทรอินเดีย และตลาดการค้าที่จะทวีความสำคัญมากขึ้นในอนาคต

ในปี 2010 ประชากรที่อาศัยอยู่ในเขตเมืองของเมียนมาอยู่ที่ประมาณ 6.2 ล้านคน หรือประมาณร้อยละ 13 ของประชากรทั้งประเทศ เทียบกับในปี 2000 ที่มีประชากรในเขตเมืองประมาณ 4.7 ล้านคน หรือประมาณร้อยละ 10 ของประชากรทั้งประเทศ และความหนาแน่นของคนที่อาศัยในเขตเมืองมีจำนวนเพิ่มขึ้นจาก 6,200 คนต่อตารางกิโลเมตร ในปี 2000 มาเป็น 7,500 คนต่อตารางกิโลเมตรในปี 2010 (World Bank 2015) การสำรวจสำมะโนประชากรของเมียนมาในปี 2014 พบว่ามีประชากรที่อาศัยอยู่ในเขตเมืองร้อยละ 30 ของประชากรทั้งประเทศ ในปี 2016 มี

ประชากรอาศัยในเขตเมืองของเมียนมาประมาณ 1 ใน 3 ประชากรทั้งประเทศ และมีการคาดการณ์ว่าในปี 2050 จะมีประชากรในเขตเมืองของเมียนมาอย่างน้อยร้อยละ 35 ของประชากรทั้งประเทศ การเติบโตของเมืองดังกล่าวนี้ สอดคล้องกับการจ้างงานในภาคเกษตรกรรมที่ลดลงอย่างต่อเนื่อง (Dobermann 2016) (ดูแผนภาพที่ 1) และการขยายตัวของภาคอุตสาหกรรมและภาคบริการที่มีสัดส่วนในผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศสูงกว่าภาคเกษตรกรรม (ดูตารางที่ 1) อย่างไรก็ตาม แม้ประชากรในเขตเมืองของเมียนมาจะมีสัดส่วนที่น้อยกว่าหลายประเทศในภูมิภาค อาทิ ลาว (ร้อยละ 34) และเวียดนาม (ร้อยละ 35) หากแต่ก็มีสัดส่วนที่สูงกว่าประเทศกัมพูชา (ร้อยละ 23) รวมถึงมีแนวโน้มการเติบโตที่ต่อเนื่องในทุกปี (World Bank, 2019, p. 3)

แผนภาพที่ 1 สัดส่วนการจ้างงานภาคเกษตรกรรม (1980-2016)
(ที่มา: World Bank)

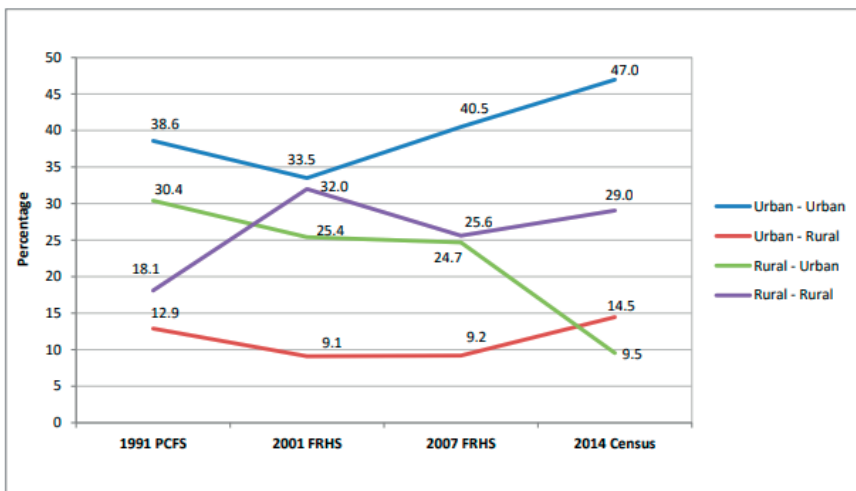
	2011/12	2012/13	2013/14	2014/15
Agriculture	-0.2	0.6	1.2	1.8
Industry	2.7	2.2	3.2	2.5
Services	3.4	4.5	4.2	4.2
Total growth	5.9	7.3	8.6	8.5

Data: World Bank

ตารางที่ 1 สัดส่วนภาคการผลิตในผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศ
(ที่มา: World Bank)

แม้จะไม่มีข้อมูลทางประชากรที่ต่อเนื่องอันสามารถเทียบเคียงการเติบโตของประชากรในเขตเมืองแต่ละรัฐ/เขต หากแต่การสำรวจสำมะโนประชากรของเมียนมา ในปี 2014 ก็ทำให้เห็นถึงสัดส่วนของประชากรในเขตเมืองของแต่ละรัฐ/เขต อย่างกว้าง เป็นภาคการปกครองที่มีสัดส่วนของประชากรในเขตเมืองมากที่สุดถึงร้อยละ 70 ของประชากรทั้งหมดในภาค รองลงมา คือ รัฐคะฉิ่น (ร้อยละ 36) เขต มัณฑะเลย์ (ร้อยละ 35) เนปีดอร์ (ร้อยละ 33) และรัฐมอญ (ร้อยละ 28)

การเติบโตของเมืองในเมียนมาในทศวรรษ 2010 มีปัจจัยสำคัญมาจากการย้ายถิ่นของประชากรจากพื้นที่ต่างๆ เข้ามาในเขตเมืองที่เพิ่มมากขึ้น โดยเฉพาะการย้ายถิ่นเข้ามายังเมืองใหญ่ อย่างเมืองย่างกุ้งและมัณฑะเลย์ อันเป็นเมืองที่มีการขยายตัวทางเศรษฐกิจจากการลงทุนและการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานอย่างรวดเร็วตั้งแต่ต้นทศวรรษ 2010 อย่างไรก็ดี การย้ายถิ่นมายังเขตเมืองของเมียนมาดูจะมีลักษณะของการย้ายถิ่นจากเมืองสู่เมือง หรือจากเมืองเล็กสู่เมืองใหญ่เป็นสำคัญ รายงาน Thematic Report on Migration and Urbanization ของ UNFPA (UNFPA 2017) ได้ชี้ให้เห็นว่าลักษณะการย้ายถิ่นจากเมืองสู่เมืองของเมียนมามีสัดส่วนร้อยละ 47 ของการย้ายถิ่นภายในประเทศและเพิ่มสูงขึ้นจากปี 2007 ในทางเดียวกัน หากพิจารณาปลายทางของการย้ายถิ่น 20 อันดับแรกจากการสำรวจสำมะโนประชากรในปี 2014 จะพบว่าอย่างกุ้งและมัณฑะเลย์เป็นเมืองปลายทางสำคัญของการย้ายถิ่นจากเมืองขนาดเล็กในพื้นที่ต่างจังหวัด (ดูแผนภาพที่ 2 และตารางที่ 2)

Source: Data for 1991 PCFS, 2001 FRHS and 2007 FRHS are from DoP (2013).

แผนภาพที่ 2 การย้ายถิ่นภายในประเทศของเมืองมา (ที่มา: UNFPA, 2017)

Rank	District to District flow	Number of migrants
1	West Yangon to East Yangon	56,601
2	Phayapon to North Yangon	51,086
3	West Yangon to North Yangon	43,044
4	Hinthada to North Yangon	35,311
5	Maubin to North Yangon	33,369
6	Labutta to North Yangon	29,796
7	Thayawady to North Yangon	29,362
8	North Yangon to East Yangon	28,368
9	Pathein to North Yangon	27,852
10	East Yangon to West Yangon	26,257
11	East Yangon to North Yangon	25,652
12	Phayapon to East Yangon	24,891
13	South Yangon to North Yangon	24,660
14	Myingyan to Mandalay	24,500
15	Myaungnya to North Yangon	21,694
16	Bago to East Yangon	20,807
17	Bago to North Yangon	18,663
18	North Yangon to West Yangon	17,519
19	Magway to North Yangon	16,231
20	Pathein to East Yangon	14,835

ตารางที่ 2 การย้ายถิ่นภายในประเทศของเมียนมา (ที่มา: UNFPA, 2017)

ลักษณะการย้ายถิ่นดังกล่าวนี้ ส่งผลให้ย่างกุ้งกลายเป็นเมืองที่มีความโดดเด่นที่สุดของเมียนมาโดยเฉพาะในมิติทางเศรษฐกิจ ในปัจจุบัน กิจกรรมทางเศรษฐกิจในเมืองย่างกุ้งมีมูลค่าสัดส่วนถึงร้อยละ 25 ของผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศ (gross domestic product, GDP) และในขนาดการเติบโตและ

ความสำคัญของย่างกุ้งมีแนวโน้มที่จะเพิ่มสูงขึ้นอย่างต่อเนื่องและสอดคล้องกับการเติบโตของเมียนมาโดยรวม กล่าวคือ ย่างกุ้งไม่เพียงแต่จะเป็นศูนย์กลางทางเศรษฐกิจและการค้าที่สำคัญของประเทศเท่านั้น ย่างกุ้งยังเปรียบเสมือนเป็นประตูหน้าด่านในการเข้าสู่เมียนมาด้วยเช่นกัน การขยายตัวทางการท่องเที่ยวและภาคบริการภายในประเทศจะทำให้ย่างกุ้งมีสถานะสำคัญในการเป็นศูนย์กลางทางการท่องเที่ยวและภาคบริการ

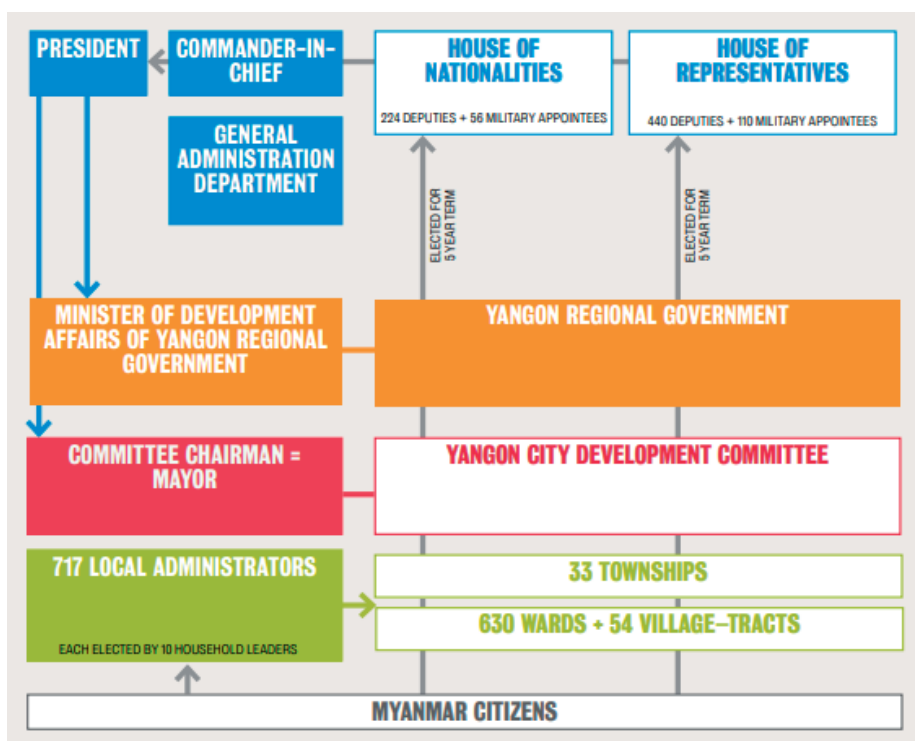
การบริหารจัดการเมืองของเมียนมา

ตั้งแต่ปี 2015 เป็นต้นมา การบริหารจัดการเมืองของเมียนมาสามารถแบ่งออกได้เป็น 3 ประเภทหลัก (Roberts, 2018, p. 67) ได้แก่

ประเภทที่หนึ่ง เนปิดอว์ เมืองหลวงของประเทศที่มีการบริหารจัดการแบบเฉพาะ ขึ้นตรงต่อรัฐบาลกลางโดยตรง และมีสถานะเป็นดินแดนของสหภาพ (union territory)

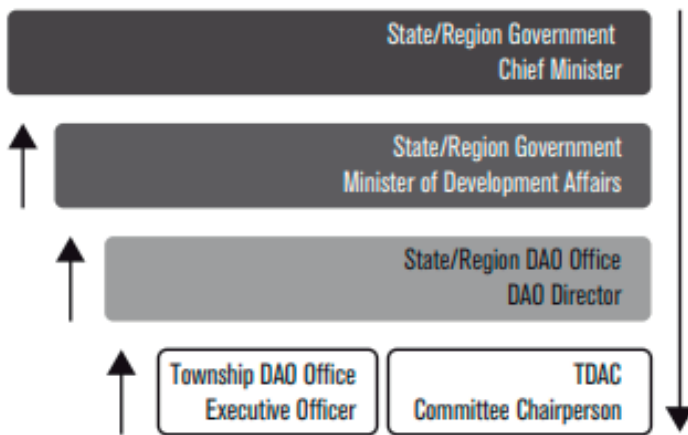
ประเภทที่สอง เมืองขนาดใหญ่ อันได้แก่ ย่างกุ้งและมัณฑะเลย์ ที่จะมีคณะกรรมการพัฒนาเมือง (city development committee) เป็นอิสระของตนเอง คือคณะกรรมการพัฒนาเมืองย่างกุ้ง (Yangon City Development Committee, YCDC) และคณะกรรมการพัฒนาเมืองมัณฑะเลย์ (Mandalay City Development Committee, MCDC) อย่างไรก็ตาม คณะกรรมการพัฒนาเมืองเหล่านี้ก็มิได้มีอิสระอย่างเต็มที่เพราะคณะกรรมการเหล่านี้อยู่ภายใต้การควบคุมจากรัฐบาลเขตย่างกุ้งและเขตมัณฑะเลย์ นอกจากนี้ ควรกล่าวด้วยว่าเมืองพะโคและเมืองเมะล่าย ยังได้รับอิสระในการบริหารจัดการบางส่วนจากรัฐ/เขต ในปี 2011 บทบาทหน้าที่ของคณะกรรมการพัฒนาเมืองจะครอบคลุมการวางแผนและจัดการสาธารณูปโภค โครงสร้างพื้นฐาน การจัดการพื้นที่ของเมือง และระบบสุขภาพ

ของเมืองเป็นหลัก ในส่วนของการศึกษา สาธารณสุข และระบบไฟฟ้าจะอยู่ภายใต้การบริหารจัดการของรัฐบาลกลาง (Heeckt, Ney, Phanthuwongpakdee, and Sabrié, 2017, pp. 63-64) แผนภาพที่ 3 แสดงให้เห็นถึงความสัมพันธ์ของโครงสร้างการบริหารจัดการภายใต้คณะกรรมการพัฒนาเมืองกับรัฐบาลสหภาพหรือรัฐบาลกลาง

แผนภาพที่ 3 ความสัมพันธ์ของโครงสร้างการบริหารจัดการภายใต้คณะกรรมการพัฒนาเมืองกับรัฐบาลสหภาพหรือรัฐบาลกลาง (ที่มา: Towards Urban Growth Analytics for Yangon: Report, 2017)

ประเภทที่สาม เมืองชั้นรองอื่นๆ อยู่ภายใต้การดูแลของสำนักงานกิจการพัฒนาท้องถิ่น (Local Development Affairs Office, DAOs) และเป็นส่วนหนึ่งของระบบราชการของรัฐ/เขต (แผนภาพที่ 4) สำนักงานกิจการพัฒนาท้องถิ่นมีหน้าที่ในการบริหารเมืองในเขตรับผิดชอบ ตั้งแต่การวางผังเมือง สุขาภิบาล การกำจัดสิ่งปฏิกูล การดูแลถนนและสะพานในความรับผิดชอบ อาคารสาธารณะ และใบอนุญาตก่อสร้างสำหรับอาคาร รวมถึงมีอำนาจในการจัดเก็บรายได้จากค่าธรรมเนียมใน 3 ประเภทหลัก ได้แก่ 1) ค่าธรรมเนียมสาธารณูปโภคจากครัวเรือนและธุรกิจต่าง ๆ 2) ค่าธรรมเนียมใบอนุญาตปกติสำหรับธุรกิจ และ 3) ค่าธรรมเนียมใบอนุญาตพิเศษสำหรับบางธุรกิจ (Arnold, Ye, Kempel, & Kyi Pyar, 2015, pp. 3-7)

แผนภาพที่ 4 โครงสร้างการดูแลเมืองของสำนักงานกิจการพัฒนาท้องถิ่น (ที่มา: Municipal Governance in Myanmar: An overview of Development Affairs Organizations, 2015)

ภาพรวมนโยบายที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาเมืองในเมียนมา รวมถึงความช่วยเหลือทางนโยบายและการลงทุนจากต่างประเทศและองค์กรระหว่างประเทศ

การขยายตัวของประชากรและความสำคัญของเมืองในเมียนมาได้ส่งผลให้รัฐบาลเมียนมาและองค์กรความช่วยเหลือระหว่างประเทศจำนวนหนึ่งได้กำหนดนโยบาย แผนงานหรือยุทธศาสตร์การพัฒนาเมืองของเมียนมา โดยเฉพาะอย่างกึ่งที่เป็นเมืองศูนย์กลางทางเศรษฐกิจและมีความสำคัญที่สุดของประเทศ รวมถึงมีลักษณะการบริหารจัดการที่มีอิสระในการจัดทำแผนงานและความร่วมมือกับองค์กรภาคส่วนต่าง ๆ

National Urban Policy Framework จัดทำขึ้นในปี 2018 ภายใต้อำนาจร่วมมือระหว่างกรมพัฒนาเมืองและที่อยู่อาศัย กระทรวงการก่อสร้าง (Ministry of Construction) ของเมียนมา กับ UN Habitat กรอบนโยบายดังกล่าวนี้มีเป้าหมายสำคัญในการ “สร้างการตั้งถิ่นฐานในเขตเมืองแบบบูรณาการและมีโครงสร้างพื้นฐานที่เพียงพอ มีสถาบันการบริหารจัดการเมืองที่ดี มีกรอบกฎหมายที่มีประสิทธิภาพ มีสภาพแวดล้อมที่สนับสนุนการใช้ชีวิตและการทำงาน รวมถึงสนับสนุนการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของพม่า” นอกจากนี้ยังมีการกำหนดรายละเอียดของเป้าหมายภายใต้กรอบนโยบายเพื่อเป็นแนวทางให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องนำไปปรับใช้ในการวางนโยบาย ยกตัวอย่างเช่น การวางผังเมืองและการจัดสรรที่ดินที่ต้องเอื้อทั้งการพัฒนาเศรษฐกิจ โครงสร้างพื้นฐาน และการกำกับดูแลเชิงพื้นที่ที่จะเป็นพื้นฐานต่อการมีคุณภาพชีวิตที่ดี การออกแบบเมืองที่จำเป็นต้องคำนึงถึงชุมชนเมืองที่ดี และการส่งเสริมบริการสาธารณะที่ดี เป็นต้น อย่างไรก็ตาม ความสำเร็จของกรอบนโยบายนี้อยู่ที่ว่าจะถูกนำไปปรับใช้กับการพัฒนาเมืองในระดับต่าง ๆ ของประเทศได้มากน้อยเพียงใด เนื่องจากหน่วยงานที่วางกรอบนโยบายกับหน่วยงานปฏิบัติหรือหน่วยงานที่มีบทบาทในการบริหารจัดการเมืองเป็นคนละหน่วยงานกัน (Department of Urban and Housing Development 2018)

นอกจากกรอบนโยบายการพัฒนาเมืองของเมียนมาแล้ว กรอบการพัฒนาเชิงพื้นที่แห่งชาติ หรือ National Spatial Development Framework ของเมียนมายังถือได้ว่าเป็นกรอบนโยบายที่มีความสำคัญหนึ่งในการกำหนดแผนพัฒนาพื้นที่และภูมิภาคของประเทศ รวมถึงเมืองในระดับต่าง ๆ ของประเทศด้วยเช่นกัน กรอบการพัฒนาดังกล่าวนี้นี้ ได้กำหนดเมืองศูนย์กลางการพัฒนาไว้ 3 ระดับ คือ ระดับประเทศ ได้แก่ ย่างกุ้ง มัณฑะเลย์ และเขตเศรษฐกิจพิเศษต่าง ๆ ระดับภูมิภาค ได้แก่ เมืองที่เป็นเมืองหลวงหรือเมืองหลักของรัฐ/เขต และ เมืองที่มีบทบาทพิเศษ (Special Function Growth Center) ได้แก่ เมืองชายแดน (เมียวดี ท่าขี้เหล็ก มูเซ มองดอ ทามู) เมืองท่องเที่ยวและภาคบริการ (พะโค อินเล เมืองชายทะเล) และเมืองอุตสาหกรรม บนฐานทรัพยากร เมืองเหล่านี้จะถูกลงแผนในการสร้างการเชื่อมโยงผ่านเครือข่ายการคมนาคมหลักของประเทศ (A. A. Myint 2018) (ดูแผนภาพ 5)

แผนภาพที่ 5 กรอบการพัฒนาเชิงพื้นที่แห่งชาติของเมียนมา (ที่มา: National Spatial Development Framework 2018)

นอกจากกรอบการพัฒนาระดับประเทศแล้ว เมืองหลักของเมียนมาโดยเฉพาะย่างกุ้ง ยังได้มีการวางนโยบายการพัฒนาเมืองและโครงการพัฒนาเมืองด้วยเช่นกัน ซึ่งนโยบายและโครงการเหล่านี้ส่วนหนึ่งเริ่มปรากฏการดำเนินการตั้งแต่ปลายทศวรรษ 2010 A Strategic Urban Development Plan of Greater Yangon ถือได้ว่าเป็นแผนยุทธศาสตร์ที่จัดทำขึ้นเพื่อรองรับการเติบโตของเมืองย่างกุ้ง หลังการปฏิรูปทางเศรษฐกิจการเมืองในช่วงต้นทศวรรษ 2010 แผนยุทธศาสตร์ดังกล่าวนี้จัดทำขึ้นภายใต้ความร่วมมือระหว่าง Yangon City Development Committee (YCDC) และ Japan International Cooperation Agency (JICA) ในปี 2014 มีวัตถุประสงค์ที่สำคัญ 4 ประการ ได้แก่ 1) การนำเสนอวิสัยทัศน์การพัฒนาที่ครอบคลุมอย่างกว้างซึ่งตั้งเป้าไว้ในปี พ. ศ. 2583 2) กำหนดแผนพัฒนาเมืองของย่างกุ้งเพื่อให้เกิดการพัฒนาตามวิสัยทัศน์ 3) กำหนดยุทธศาสตร์เพื่อส่งเสริมการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานของเมือง และ 4) นำเสนอยุทธศาสตร์ในการส่งเสริมการปรับปรุงหน่วยงานและความสามารถในการบริหารงานด้านการพัฒนาเมือง แผนยุทธศาสตร์ฉบับนี้ ถือได้ว่าเป็นแผนแม่บทสำคัญของ YCDC ในการกำหนดแนวทางการพัฒนาเมืองย่างกุ้ง โดยเฉพาะอย่างยิ่งการกำหนดลักษณะการใช้ที่ดินในย่านอนุรักษ์ ย่านศูนย์กลางทางเศรษฐกิจเก่าและศูนย์กลางทางเศรษฐกิจใหม่ รวมถึงบทบาทของ YCDC ในการเป็นหน่วยงานกลางในการบริหารจัดการเมือง นอกจากนี้ แผนยุทธศาสตร์ฉบับนี้ยังกล่าวถึงการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานเพื่อรองรับการขยายตัวของเมืองในทางตะวันออกเฉียงเหนือของย่างกุ้งแถบ East Dagon Township ที่แผนดังกล่าวนี้กำหนดให้เป็นพื้นที่เศรษฐกิจใหม่ของเมือง แผนยุทธศาสตร์นี้ยังมีส่วนสำคัญในการกำหนดทิศทางการสนับสนุนการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานและการลงทุนของภาครัฐและภาคเอกชนของญี่ปุ่นด้วยเช่นกัน

นอกจาก แผนยุทธศาสตร์ A Strategic Urban Development Plan of Greater Yangon ที่ให้ความสำคัญกับการพัฒนาเมืองย่างกุ้งในย่านธุรกิจและเขต

อุตสาหกรรมและเศรษฐกิจทางตะวันออกเฉียงเหนือของย่างกุ้งแล้ว ตั้งแต่ปี 2016 เป็นต้นมา ได้มีการเริ่มวางแผนการพัฒนาเมืองใหม่ของย่างกุ้งในด้านทิศตะวันตก ด้วยเช่นกันภายใต้ชื่อ The New Urban Development Projects of Yangon หรือ Yangon New City Development Project ซึ่งเป็นแผนการพัฒนาเมืองใหม่ของย่างกุ้งในพื้นที่ทางด้านทิศตะวันตกของแม่น้ำตรงข้ามกับศูนย์กลางทางเศรษฐกิจและเขตท่าเรือเดิม แผนการพัฒนาดังกล่าวนี้นี้ได้รับการสนับสนุนการศึกษาความเป็นไปได้และแนวการพัฒนาจากธนาคารโลก (World Bank) กองทุนการเงินระหว่างประเทศ (IMF) และบริษัทเงินทุนระหว่างประเทศ (IFC)

เป้าหมายหลักของ Yangon New City Development Project คือการสร้างพื้นที่เศรษฐกิจแห่งใหม่ให้กับเมือง เนื่องจากในเขตศูนย์กลางเมืองปัจจุบันมีความหนาแน่น หลายพื้นที่มีอาคารอนุรักษ์ รวมถึงข้อจำกัดด้านผังเมืองที่เป็นข้อจำกัดในการพัฒนาศูนย์กลางทางด้านเศรษฐกิจและอุตสาหกรรม คาดการณ์ว่าหากการพัฒนาพื้นที่เมืองใหม่อย่างกุ้งแล้วเสร็จ จะสามารถสร้างงานใหม่มากถึง 2 ล้านตำแหน่ง แผนการพัฒนาดังกล่าวนี้นี้ มีศูนย์กลางการดำเนินการอยู่ที่บริษัท New Yangon Development Company Limited หรือ NYDC ที่ถูกตั้งขึ้นใหม่โดยมีรัฐบาลท้องถิ่นย่างกุ้งถือหุ้น 100% ภายใต้กฎหมาย Special Companies Act ทั้งนี้ NYDC จะทำหน้าที่เป็นองค์กรที่จะบริหารจัดการเขตเมืองใหม่และร่วมทุนกับภาคเอกชนทั้งในประเทศและต่างประเทศในการพัฒนาเขตเมืองใหม่นี้ภายใต้รูปแบบ Public-Private Partnership (PPP) รวมถึงการพัฒนาทางด้านที่อยู่อาศัยให้กับประชาชนในพื้นที่ใหม่แห่งนี้

ทั้งนี้ NYDC ได้ลงนามข้อตกลงกับ China Construction Construction Company (CCCC) รัฐวิสาหกิจของจีน ในเดือนพฤษภาคม 2018 (Y. Y. Myint 2019) เพื่อเตรียมรายละเอียดข้อเสนอโครงสร้างพื้นฐาน ภายใต้การวิจารณ์จาก

หลายภาคส่วนถึงความไม่เหมาะสมของกระบวนการทำข้อตกลง และการวิจารณ์อย่างมากจากภาควิชาการและภาคประชาสังคมว่าเป็นการแปรรูปเมือง (Privatization of Urbanities) ให้กับกลุ่มทุนจากต่างประเทศ และมีแนวโน้มที่จะสร้างความเหลื่อมล้ำและปัญหาด้านการถือครองที่ดินของอย่างกึ่งในอนาคตอันใกล้ (S. A. Myint 2019) ทั้งนี้ มีการวิเคราะห์กันว่าการเข้าร่วมพัฒนาเมืองอย่างกึ่งของ China Construction Construction Company เป็นส่วนหนึ่งของแผนการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์ One Belt, One Road ของประเทศจีน รวมถึงการสร้างอิทธิพลจีนในภูมิภาค (Lintner 2019) (World Bank 2015) เฉกเช่นเดียวกับที่ปรากฏในการพัฒนาเมืองหลายแห่งของกัมพูชา

นอกจาก แผนการพัฒนาเมืองอย่างกึ่งดังที่กล่าวมาแล้ว การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานขนาดใหญ่ที่มีการวางแผนจำนวนหนึ่งมีความเป็นไปได้ว่าจะส่งผลต่อการเติบโตของอย่างกึ่งและเมืองใกล้เคียงด้วยเช่นกัน ยกตัวอย่างเช่น แผนการก่อสร้างสนามบินนานาชาติ Hanthawaddy ใกล้เมืองพะโค ห่างจากอย่างกึ่งไปทางทิศตะวันออกเฉียงเหนือประมาณ 70 กิโลเมตร สนามบินแห่งนี้มีการเริ่มก่อสร้างไปในช่วงต้นทศวรรษ 2000 ก่อนหยุดชะงักลงและประสบปัญหาด้านการลงทุน ในปัจจุบันได้รับการผลักดันและสนับสนุนโครงการอีกครั้งจากประเทศญี่ปุ่น (Thiha 2019) หากสนามบินแห่งนี้ได้รับการพัฒนาจนแล้วเสร็จมีความเป็นไปได้ว่าจะทำให้เกิดการขยายตัวของเมืองอย่างกึ่งในทิศตะวันออกและตะวันออกเฉียงเหนือ รวมถึงการเติบโตของเมืองพะโค

นอกเหนือจาก แผนการพัฒนาเมืองและการขยายตัวที่ปรากฏในเมืองหลักของเมียนมาแล้ว การขยายตัวทางเศรษฐกิจและเสถียรภาพทางการเมืองภายในประเทศที่เพิ่มมากขึ้นตั้งแต่ต้นทศวรรษ 2010 ได้ส่งผลให้เมืองชายแดนของเมียนมา โดยเฉพาะที่ติดกับประเทศจีนและประเทศไทย มีการเติบโตและขยาย

ตัวอย่างเห็นได้ชัดด้วยเช่นกัน ไม่เพียงเท่านั้น ในปัจจุบันยังปรากฏการพัฒนาเมืองใหม่ในบริเวณชายแดนที่สัมพันธ์กับการลงทุนจากต่างประเทศโดยเฉพาะประเทศจีนด้วย ตัวอย่างที่เห็นได้อย่างเด่นชัด คือ เมืองชเวโก๊กโก่ ที่ตั้งอยู่ฝั่งตรงข้ามของบ้านท่าวังผา อำเภอแม่สอด จังหวัดตาก การพัฒนาเมืองดังกล่าวนี้เป็นการลงทุนจากเอกชนจีน ที่ได้รับสัมปทานเป็นเวลา 70 ปี จากกองกำลังกะเหรี่ยงพุทธประชาธิปไตย (Democratic Karen Benevolent Army, DKBA) ที่ในปัจจุบันได้ทำข้อตกลงกับรัฐบาลเมียนมาและกลายเป็นส่วนหนึ่งของกองกำลังพิทักษ์ชายแดน (Border Guard Forces, BGF) มีการคาดการณ์ว่าพื้นที่สัมปทานมีขนาดกว้างใหญ่เกือบหนึ่งแสนไร่ (เกาะติดข่าวภาคเหนือ 2528) ตามแผนงานที่มีรายงานข่าวนำเสนอออกมา พื้นที่บริเวณดังกล่าวนี้จะมีการลงทุนทั้งโครงสร้างพื้นฐาน ที่อยู่อาศัยหลายหมื่นหลัง สนามกอล์ฟ ศูนย์กระจายสินค้าชายแดน สถานบันเทิงเต็มรูปแบบ บ่อนการพนัน และศูนย์ส่งเสริมอุตสาหกรรม มีการคาดการณ์ว่าหากเมืองแห่งนี้ได้รับการพัฒนาแล้วเสร็จจะมีชาวจีนเข้ามาอยู่อาศัยมากกว่าหนึ่งแสนคน (ผู้จัดการออนไลน์ 2562)

ตามรายงานของ Frontier Myanmar เมื่อเดือนสิงหาคม ค.ศ. 2018 การลงทุนพัฒนาในพื้นที่ชเวโก๊กโก่ ดำเนินการภายใต้บริษัท Myanmar Yatai International Holding Group ซึ่งเป็นบริษัทลูกของ Yatai International Holdings Group บริษัทเอกชนจากประเทศจีนที่จดทะเบียนที่ฮ่องกง การดำเนินการพัฒนาพื้นที่ดังกล่าวนี้อยู่ภายใต้กรอบข้อตกลงระหว่าง China Federation of Overseas Chinese Entrepreneurs กับนายพลหม่องซิดตู ผู้นำกองกำลังพิทักษ์ชายแดนและผู้ทรงอิทธิพลในพื้นที่ชายแดนแม่สอด-เมียวดี (Han 2019) ทั้งนี้ เป็นที่น่าสังเกตว่า Yatai International Holdings Group เป็นบริษัทที่มีการลงทุนในเขตเศรษฐกิจพิเศษและคาสิโนในหลายพื้นที่ของภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ (Desiderio 2019) อย่างไรก็ดี แม้อาจไม่สามารถสรุปได้ว่าเมืองชเวโก๊กโก่ เป็น

ส่วนหนึ่งของอิทธิพลจีนในภูมิภาคภายใต้ยุทธศาสตร์ “One Belt, One Road” หากแต่การพัฒนาดังกล่าวนี้สะท้อนให้เห็นอิทธิพลการลงทุนขนาดใหญ่จากต่างประเทศที่จะส่งผลกระทบต่อเมืองในเมียนมาเช่นกัน

แนวโน้มและผลกระทบจากการพัฒนาเมืองของเมียนมา

การเติบโตและการพัฒนาของเมืองในเมียนมา มีแนวโน้มที่จะมีการเติบโตเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่องและมีความเป็นไปได้ว่าจะมีการเติบโตในอัตราที่รวดเร็วกว่าหลายประเทศในภูมิภาค อันเนื่องมาจากโอกาสทางเศรษฐกิจของเมียนมาที่มีศักยภาพสูงในการเติบโตบนพื้นฐานของทรัพยากรธรรมชาติ ประชากร ทุนทางวัฒนธรรม และภูมิรัฐศาสตร์ของประเทศ

UN Habitat ได้คาดการณ์ว่า การพัฒนาทางเศรษฐกิจและการเติบโตทางเศรษฐกิจของเมียนมาในอนาคตจะทำให้ความเป็นเมืองเติบโตขึ้นอย่างรวดเร็ว UN Habitat ได้ทำการวิเคราะห์เพื่อคาดการณ์การเติบโตของเมืองผ่านเมือง 3 ลักษณะ อันได้แก่ 1) เมืองที่มีประชากรที่สูงกว่า 1 ล้านคน 2) เมืองที่มีประชากรตั้งแต่ 0.3 ล้านคนถึง 1 ล้านคน และ 3) เมืองที่มีประชากรน้อยกว่า 0.3 ล้านคน ผลจากการคาดการณ์พบว่าภายในปี 2030 ประชากรในเขตเมืองของประเทศจะเพิ่มสูงขึ้นเป็น 20.4 ล้านคน หรือเพิ่มขึ้นจาก 14.8 ล้านคนในปัจจุบัน ในเมืองขนาดใหญ่ (เมืองที่มีประชากรมากกว่า 1 ล้านคน) จำนวนผู้อยู่อาศัยในเมืองคาดว่าจะเติบโตจาก 5.8 ล้านคนเป็น 9.2 ล้านคน หรือเพิ่มขึ้นประมาณร้อยละ 58 โดยเฉพาะอย่างยิ่งและมันดะเลย์ ในทางเดียวกับ จำนวนผู้อยู่อาศัยในเมืองขนาดกลาง (เมืองที่มีประชากรตั้งแต่ 0.3 ล้านคนถึง 1 ล้านคน) คาดว่าจะเพิ่มขึ้นจาก 1.2 ล้านคนเป็น 1.9 ล้านคนเพิ่มขึ้นประมาณร้อยละ 54 นอกจากนี้ ในส่วนของเมืองขนาดเล็ก (เมืองที่มีประชากรน้อยกว่า 0.3 ล้านคน) แม้จะมีอัตราการเติบโตเฉลี่ยที่ต่ำเพียงร้อยละ 0.79 ต่อปี แต่จำนวนประชากรคาดว่าจะเติบโตจาก 8.2 ล้านคนเป็น 9.3

ล้านคน หรือเพิ่มขึ้นประมาณร้อยละ 13 (UNHabitat 2016, 18-19)

ทั้งนี้ การเติบโตของเมืองและแนวโน้มการเติบโตของเมืองในเมียนมา อีกมุมหนึ่งการพัฒนาและเติบโตของเมืองในเมียนมาทั้งในอดีตและอนาคตอันใกล้ มีแนวโน้มที่จะส่งผลกระทบต่อประชากรที่อาศัยอยู่ในเมืองและสภาพแวดล้อมของเมือง รวมถึงเศรษฐกิจการเมืองของเมืองในเมียนมาในหลายมิติ ได้แก่

1) การเพิ่มขึ้นของราคาที่ดิน การพัฒนาและเติบโตของเมืองได้ส่งผลให้ราคาที่ดินของเมียนมาสูงขึ้นอย่างรวดเร็ว โดยเฉพาะในช่วงครึ่งแรกของทศวรรษ 2010 ที่เมืองของเมียนมาขยายตัวในอัตราที่สูง การเพิ่มขึ้นของราคาที่ดินได้นำไปสู่ปัญหาการเข้าถึงด้านที่อยู่อาศัยของทั้งกลุ่มชนชั้นล่างและชนชั้นกลางทางเศรษฐกิจ รวมถึงการบังคับให้ออกจากที่อยู่อาศัยของเจ้าของที่ดินที่ต้องการนำพื้นที่ไปพัฒนาทางเศรษฐกิจ (Khaign 2015) นอกจากนี้ ยังพบอีกว่าในประชากรในเขตเมืองจำนวนหนึ่งที่ไม่สามารถเข้าถึงที่อยู่อาศัยจากราคาที่เพิ่มสูงขึ้นได้ออกมา กลายเป็นคนไร้บ้านและอาศัยอยู่ในพื้นที่สาธารณะของเมืองโดยเฉพาะอย่างยิ่งกึ่ง (The Straits Times 2013)

2) ความยากจนและการว่างงาน แม้การว่างงานจะนำไปสู่การจ้างงานที่เพิ่มมากขึ้นในเขตเมือง หากแต่การพัฒนาที่ไม่สมดุลระหว่างพื้นที่ชนบทและเมือง ได้ทำให้ประชากรจากเขตชนบทเคลื่อนย้ายเข้าสู่เขตเมืองมากยิ่งขึ้น ด้วยความหวังและความต้องการในการเข้าถึงแหล่งงานและรายได้ หากแต่ตำแหน่งงานในเมืองในปัจจุบันของเมียนมาก็จะไม่สามารถรองรับหรือสอดคล้องกับจำนวนประชากรที่เคลื่อนย้ายเข้าสู่เขตเมืองเหล่านี้ได้ ส่งผลให้เกิดการว่างงานในเขตเมืองที่เพิ่มสูงขึ้นและภาวะความยากจนในเขตเมือง ทั้งนี้ สถานการณ์ความยากจนและการว่างงานในเขตเมืองดูเหมือนจะทวีความรุนแรงมากขึ้นไปอีกจากสถานการณ์แพร่ระบาดของไวรัสโคโรนาสายพันธุ์ใหม่ 2019 ที่ส่งผลต่อภาคบริการและการท่องเที่ยว

เที่ยว และภาคอุตสาหกรรมที่เป็นเครื่องจักรหลักในการขับเคลื่อนทางเศรษฐกิจของเมือง (Zaw Zaw Htwe 2020)

3) ความไม่ทั่วถึงของบริการสาธารณะและการขาดการวางแผนเมืองเพื่อรองรับการเติบโต การเติบโตของเมืองอย่างรวดเร็วอย่างขาดการวางแผนที่ครอบคลุมในช่วงทศวรรษที่ผ่านมา ได้ส่งผลให้บริการสาธารณะพื้นฐานโดยเฉพาะทางด้านสังคมและสุขภาพมีความไม่เพียงพอต่อประชากรที่เพิ่มสูงขึ้น โดยเฉพาะสถานพยาบาลและสถานศึกษา นอกจากนี้ เมืองขนาดใหญ่หลายแห่งของเมียนมา อาทิ ย่างกุ้ง ยังมีลักษณะเป็นเมืองสมัยอาณานิคมที่ได้รับการออกแบบทั้งในด้านของระบบถนน การจัดการพื้นฐาน และโครงสร้างสาธารณูปโภคด้านต่าง ๆ ที่สอดคล้องกับลักษณะที่อยู่อาศัยในสมัยอาณานิคม การเติบโตของย่างกุ้งอย่างรวดเร็ว พร้อมกับอาคารสูงจำนวนมาก และขาดการวางแผนที่รัดกุม รวมถึงความเหลื่อมล้ำจากการพัฒนาเมืองในแต่ละพื้นที่ ส่งผลให้เกิดความแออัดของเมืองอย่างถึง ความไม่ถูกสุขอนามัยของเมือง และการจัดการด้านความสะอาดและของเสีย

4) อิทธิพลของภาคเอกชนและต่างประเทศกับทิศทางการพัฒนาเมือง ลักษณะและแนวโน้มการพัฒนาเมืองเมียนมาในปัจจุบันและอนาคตอันใกล้ที่เห็นได้อย่างชัดเจนประการหนึ่ง คือ ภาคเอกชนมีบทบาทนำในการพัฒนาเมืองหลายแห่งทั้งในลักษณะของการเป็นผู้ลงทุนในการพัฒนาอสังหาริมทรัพย์และผ่านกระบวนการร่วมทุนระหว่างภาครัฐและเอกชน (Public Private Partnership, PPP) หรือการให้สัมปทานการพัฒนาพื้นที่ระยะยาว ตัวอย่างเช่น กรณีของ Yangon New City Development Project เป็น แนวโน้มของบทบาทภาคเอกชนดังกล่าว ที่ส่วนใหญ่จะมีความสัมพันธ์และเป็นหุ้นส่วนกับกลุ่มทุนในต่างประเทศ โดยเฉพาะกลุ่มทุนจากประเทศจีน ส่งผลให้แนวโน้มการพัฒนาเมืองในอนาคตของเมียนมาจะมีเป้าหมายและทิศทางในการตอบสนองกับการเติบโตทางเศรษฐกิจเป็นหลัก และ

ให้ความสำคัญในระดับที่น้อยกับการพัฒนาทางด้านสังคมของเมืองหรือการพัฒนาเมืองที่ตอบสนองกับกลุ่มคนเปราะบาง

จากแนวโน้มและผลกระทบจากการพัฒนาเมืองของเมียนมาที่กล่าวมาข้างต้น ได้สะท้อนให้เห็นถึงสภาพปัญหาของเมืองที่เมียนมาจะต้องเผชิญในอนาคตอันใกล้ รวมถึงเป็นความท้าทายของรัฐบาลเมียนมาทั้งรัฐบาลกลางและรัฐบาลท้องถิ่นในการจัดสมดุลของการพัฒนาเมืองระหว่างการเติบโตทางเศรษฐกิจที่เมืองเป็นปัจจัยขับเคลื่อนหลัก และการสร้างคุณภาพชีวิตที่ดีของประชากรทุกกลุ่มในเมือง รวมถึงการสร้างระบบตรวจสอบและถ่วงดุล (Checks and Balances) ที่มีประสิทธิภาพในการสร้างการมีส่วนร่วมในการพัฒนาเมืองในอนาคต

สรุป

จากที่กล่าวมาทั้งหมดในบทความชิ้นนี้ เป็นความพยายามในการทบทวนข้อมูลเบื้องต้นเพื่อชี้ให้เห็นถึงการพัฒนาและการขยายตัวของเมืองในเมียนมา ที่ไม่เพียงแต่จะสะท้อนให้เห็นถึงการพัฒนาและเติบโตทางเศรษฐกิจของประเทศตั้งแต่ทศวรรษ 2010 เท่านั้น หากแต่ยังชี้ให้เห็นถึงการวางยุทธศาสตร์และการให้ความสำคัญกับการพัฒนาเมืองในฐานะตัวจักรในการขับเคลื่อนทางเศรษฐกิจและการพัฒนาของเมียนมา ดังสะท้อนให้เห็นผ่านการที่หัวเมืองในระดับภูมิภาคหลายแห่งได้ถูกกำหนดให้มีหน้าที่เป็นศูนย์กลางทั้งในมิติเศรษฐกิจ อุตสาหกรรม การค้าและการคมนาคม รวมถึงอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวและภาคบริการ ในทางเดียวกัน การลงทุนจากภายนอกโดยเฉพาะจากประเทศจีนก็ทำให้เมืองหลายแห่งของเมียนมาได้รับการพัฒนาขึ้นและส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงทางภูมิเศรษฐศาสตร์และภูมิรัฐศาสตร์ในพื้นที่โดยรอบ

การเติบโตของเมืองในเมียนมาในช่วงทศวรรษที่ผ่านมาและแนวทางการ

พัฒนาเมืองในปัจจุบัน ได้สะท้อนให้เห็นแนวโน้มและความท้าทายสำคัญของสังคม การเมืองเมียนมาที่จะต้องประสบในอนาคตอันใกล้ ทั้งในประเด็นของการขึ้นมามีบทบาทนำของภาคเอกชนในการพัฒนาเมือง สภาพปัญหาของเมืองจากการอพยพเคลื่อนย้ายของผู้คน การเพิ่มขึ้นของราคาที่อยู่อาศัย และปัญหาทางเศรษฐกิจสังคมที่มาพร้อมกับความเป็นเมือง ซึ่งเป็นประเด็นที่จำเป็นต้องมีการศึกษาในเชิงลึกต่อไป รวมถึงการชี้ให้เห็นความเชื่อมโยงกับประเทศไทยในฐานะประเทศที่มีความสัมพันธ์กับเมียนมาทั้งในเชิงสังคม เศรษฐกิจ และกายภาพอย่างแนบแน่น